

Reactie op de brief over invulling van de Fes-enveloppe voor projecten op het gebied kennis, innovatie en onderwijs

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Vastgesteld .....

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken hebben enkele fracties de behoefte om over de brief van de minister van Economische Zaken inzake invulling van de Fes-enveloppe voor projecten op het gebied kennis, innovatie en onderwijs (TK, 2009–2010, 27 406, nr. 166) enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De vragen en opmerkingen zijn op 28 januari 2010 aan de minister van Economische Zaken voorgelegd. Bij brief van [datum] zijn ze (door ...) beantwoord.

Inhoudsopgave

Blz.

- Vragen en opmerkingen vanuit de fracties
  - o Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA
  - o Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA
  - o Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP
  - o Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD
  - o Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie
  - o Vragen en opmerkingen van de leden van de D66
  - o Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren
- Reactie van de minister van Economische Zaken

I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het kabinetsbesluit over de invulling van de Fes-enveloppe van € 500 miljoen voor selectieve continuering van in deze kabinetsperiode aflopende Fes-projecten op het domein kennis, innovatie en onderwijs. In de kabinetsbrief van 18 december 2009 wordt aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan de criteria, zoals opgenomen in de motie Blanksma-Van den Heuvel en Besselink (TK, 2009–2010, 27 406, nr. 134).

De leden van de CDA-fractie hebben naar aanleiding van de brief nog enkele resterende vragen. Deze leden merken op dat niet het totale bedrag van € 500 miljoen is toegekend aan ingediende projecten en vragen wat daar de reden van is. Zijn er onvoldoende projecten ingediend? Wordt toekenning van het resterende bedrag ook getoetst aan de criteria zoals opgenomen in de voornoemde motie? Wordt enige relatie gelegd met de reeds toegekende projecten?

Onduidelijk is voor deze leden wat in dit verband wordt bedoeld met de «verzoeken tot overbruggingsfinanciering van Top Instituut Pharma en Technologische Top Instituten Groene Genetica». Voor deze leden is het begrip «overbruggingsfinanciering» in deze context niet helder. Kan dit nader worden uitgelegd?

Voor de leden van de CDA-fractie is onduidelijk hoe exact de vier criteria vermeldt in voornoemde motie zijn toegepast.

De motie gaat in op Focus en Massa; gevraagd wordt om tot één samenhangend voorstel per thema te komen. Hoe is dit onderdeel uitgewerkt in voorliggend voorstel?

In de motie wordt gevraagd die projecten te ondersteunen die succesvol zijn en om voortzetting vragen. Kan per project worden aangegeven hoe dit onderdeel gewogen is?

Ook ten aanzien van het criteria duurzame energie, als maatschappelijke uitdaging, is niet duidelijk in welke projecten dit tot uitdrukking komt. Graag hebben de leden hierover een verduidelijking?

Welke mogelijkheden ziet de minister om van de resterende bedragen uit de Fes-enveloppe het voorbestaan van de Technocentra te garanderen, mede gelet op de multiplier aan activiteiten (één staat tot vijf) die deze centra in de regio's genereren ter verkleining van de afstand tussen (technisch) onderwijs en de arbeidsmarkt? Op welke manieren stimuleert de Rijksoverheid op dit moment de aansluiting tussen (technisch) onderwijs en de arbeidsmarkt (technocentra, Taskforce Onderwijs en Arbeidsmarkt-structuur, platform bèta techniek) en is er aanleiding om hierin meer te samenhang te brengen?

Tot slot is voor de leden van de CDA-fractie van essentieel belang dat het MKB voldoende betrokken is en wordt bij de toegekende projecten.

Deze leden ontvangen graag een inhoudelijke toelichting op de betrokkenheid van het MKB bij de toegekende projecten.

Belangrijke vraag is hierbij of uitsluitend toeleveranciers van de projectindieners zijn betrokken of ook juist MKB-bedrijven buiten de keten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennis genomen van de brief van de minister aangaande het kabinetsbesluit over de invulling van de Fes-enveloppe van € 500 miljoen. De leden danken de minister voor de verstrekte informatie rondom besluitvorming maar hebben nog wel enkele vragen en opmerkingen.

Zo zijn deze leden benieuwd naar de mate en wijze waarop de criteria uit de motie Blanksma-Van den Heuvel en Besselink zijn gehanteerd bij de voorliggende Fes-projecten. De leden begrijpen uit de toelichting van de minister dat via deze criteria toewijzing van de budgetten heeft plaatsgevonden maar heeft op dit moment onvoldoende inzicht in de aard van de beoordelingen, de specifieke kenmerken van de voorstellen en de aansluiting ten opzichte van de criteria. De brief is vooral procesmatig en beschrijvend van aard. De leden willen graag een nadere toelichting bij dit toewijzingsproces, specifiek in het licht van de motie Blanksma-Van den Heuvel en Besselink.

Kan de minister bijvoorbeeld aangeven in welke mate er hier sprake is van meer focus in de investeringen in kennis en innovatie? Kan de minister daarnaast bijvoorbeeld aangeven in hoeverre het hier gaat om voortzetting van succesvolle projecten en of en hoe de deelname van het MKB geregeld is? Is er in voldoende mate sprake van een link met maatschappelijke opgaven, met name op het gebied van duurzame energie?

De leden van de PvdA-fractie hebben niet het idee dat zij met de verstrekte informatie voldoende kunnen beoordelen hoe de minister de criteria in de motie heeft gewogen en welke afwegingen zijn gemaakt. Kan de minister per project aangeven hoe zij de vier genoemde criteria heeft gewogen?

Tot slot zijn de leden van de PvdA-fractie benieuwd naar de voortzetting van de toewijzing van de resterende Fes-middelen. Deze is voorzien in het

voorjaar van 2010. Kan de minister aangeven hoe zij de Kamer zal inlichten over de wijze waarop de afwegingen van deze ronde zich verhouden tot de criteria, zoals gesteld in de eerder genoemde motie?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief over het kabinetsbesluit over de invulling van de Fes-enveloppe van € 500 miljoen. De leden hebben een aantal vragen hierover.

In de motie Blanksma-Van den Heuvel en Besselink over de invulling van deze enveloppe, is gevraagd om bij de projecten te letten op een aantal specifieke criteria, zoals de verbinding met maatschappelijke opgave en dan met name op het gebied van duurzame energie en de deelname van het MKB in de projecten.

Kan de minister aangeven op welke wijze het gebruik van deze criteria tot uiting komt in de gekozen projecten?

Kunt u bijvoorbeeld inzichtelijk maken hoe de gehonoreerde projecten op deze twee criteria hebben gescoord?

En zijn er ook projecten afgewezen? Om hoeveel projecten, en met welk budget, gaat het dan? En hoe hebben de afgewezen projecten op deze twee (en andere relevante criteria) gescoord?

Welk percentage (in termen van budget) van de Fes-enveloppe is aan te merken als duurzaam? En welk criterium hanteert u voor «duurzaam»?

Welk percentage (in termen van budget) komt ten goede aan MKB-bedrijven? Kunt u aangeven wat het percentage is van het aantal MKB-bedrijven dat profiteert van deze Fes-enveloppe, in vergelijking met het totaal aantal bedrijven dat ervan profiteert?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het voornemen van de minister over de invulling van de Fes-enveloppe van € 500 miljoen en de criteria die zij daarbij hebben gevolgd. Hierbij hebben de leden van de VVD-fractie de volgende vragen.

Het Fes is bedoeld om op langere termijn de economische structuur te versterken door het omzetten van ondergronds vermogen naar bovengronds vermogen. In dat opzicht vragen de leden van de VVD-fractie hoe het besluit om € 34,8 miljoen te besteden aan Vversterk, dat voor- en vroegschoolse educatie wil versterken, hiermee valt te rijmen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen een nadere toelichting op het criterium om oog te hebben voor succesvolle projecten die om voortzettingen vragen in de motie Blanksma-Van den Heuvel en Besselink. Welke keuzes zijn gemaakt na de aanbeveling van de Commissie van Wijzen om economische doelstellingen te verduidelijken? Op welke manier wordt succesvolle koppeling tussen onderwijs en bedrijfsleven gehandhaafd of bewerkstelligd? Voorstellen zijn verbeterd met betrekking tot governancestructuur en het aantrekken van nieuwe (private) partijen. Kunt u dit nader toelichten? Op welke manier is er aandacht voor het multiplier-effect van initiatieven in het innovatiedomein?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de minister van 18 december 2009 over de Fes-enveloppe van € 500 miljoen. De leden van de D66-fractie heeft een aantal vragen dat zij graag beantwoord zien.

Het kabinet heeft aangekondigd maximaal 500 miljoen € uit het Fes in te zetten voor de selectieve voortzetting van in deze kabinetsperiode aflopende Besluit Subsidies Investerings Infrastructuur en Fes-projecten in het domein kennis, innovatie en onderwijs. Het gaat om acht thema's.

De voorstellen van ITER-NL 2 en het onderdeel Netwerkschool van het voorstel Beroepsonderwijs zijn gehonoreerd met Fes-bedragen van € 8,0 miljoen respectievelijk € 14,0 miljoen. Deze leden aan de minister of zij ten aanzien van ITER NL 2 rekening heeft gehouden met het oordeel van het Centraal Planbureau in «Beoordeling Centraal Planbureau Fes-ronde Selectieve Continuering» dat het totaalbeeld van het project gunstig is mits de private bijdragen worden verhoogd of een terugbetalingsregeling getroffen wordt? Zo ja, op welke manier heeft de minister hier rekening mee gehouden?

De overige zes voorstellen hebben de gelegenheid gekregen om op basis van de door de Commissie van Wijzen Kennis en Innovatie of het Centraal Planbureau geformuleerde verbeterpunten, een aangepast voorstel in te dienen. Deze voorstellen zijn opnieuw ingediend en beoordeeld. Kan de minister aangeven door wie deze beoordeling heeft plaatsgevonden? Hebben de twee eerder genoemde instellingen gefungeerd als externe beoordelaars? Kan de minister inhoudelijk ingaan op de specifieke verbeteringen die de aanvragers hebben doorgevoerd waardoor het kabinet is overgegaan tot honorering?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie heeft een aantal vragen over de beslissingen van de minister ten aanzien van de verdeling van de gelden uit het Fes, in totaal € 500 miljoen. Deze middelen worden besteed in zes sectoren: levensmiddelen, chemie, gezondheid, onderwijs, energie en nanotechnologie.

Allereerst is het deze leden opgevallen dat geen van de bestedingen is gericht op het versterken van de kennisinfrastructuur op het gebied van alternatieven voor dierproeven. Gezien de ambities uit de kabinetsvisie Alternatieven voor Dierproeven, het groeiende belang van dit onderzoeksgebied en de hoopgevende perspectieven in onder meer het Assuring Safety without Animal Testing-initiatief, wekt dat bij deze leden de nodige verbazing. Nederland zou een voorloperspositie kunnen innemen en die kans lijkt nu niet te worden benut. Kan de minister aangeven waarom gekozen is om binnen de Fes-gelden geen budget te reserveren voor alternatieven voor dierproeven?

Uit het persbericht van de ministerraad van 18 december 2009 blijkt dat de minister voornemens is € 40 miljoen te investeren in het innovatieprogramma Food en Nutrien voor onderzoek naar voeding en gezondheid. Dit onderzoek, zo stelt de minister, draagt bij aan de verbetering van de samenstelling van voedingsmiddelen wat betreft verlaging van suiker, zout en verzadigde vetten. Kan de minister duidelijkheid geven hoeveel dierproeven zijn gemoeid met dit onderzoek? Worden criteria verbonden aan de besteding van deze middelen die het gebruik van proefdieren uitsluiten? Welke afwegingen heeft de minister hier gemaakt?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren willen graag van de minister weten welke toezeggingen zij eerder aan levensmiddelenfabrikant Danone heeft gedaan toen dat concern dreigde het onderzoek uit Nederland terug te trekken. In mei 2009 zijn berichten in de media verschenen waarin gemeld werd dat de minister «hard heeft moeten knokken» om Danone in Nederland te houden. Duidelijk werd echter niet welke toezeggingen de minister heeft gedaan om het concern te laten besluiten de onderzoeksafdelingen naar Utrecht te verhuizen en daarmee in Nederland te blijven. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren wensen daar alsnog duidelijkheid over te krijgen en vragen nadrukkelijk naar de relatie tot, de nu toezegde middelen aan het onderzoek naar Food en Nutrition, en de onderhandelingen die destijds kennelijk hebben plaatsgevonden tussen Danone en het ministerie van Economische Zaken.

De leden van de Partij voor de Dieren pleiten tot slot nadrukkelijk om vanuit de FES-enveloppe, die in totaal € 500 miljoen beslaat, investeringen te doen in de kennisinfrastructuur op het gebied van proefdiervrije technieken. De onderzoekspotentie op dit terrein blijft nog altijd grotendeels onbenut, omdat de huidige budgetten verre van toereikend zijn. Volgens inschattingen van ZonMw zou een jaarlijks budget van € 10 miljoen een goede start zijn om aan deze onderzoekscapaciteiten tegemoet te komen. Indien Nederland werkelijk koploper wil zijn op het gebied van de ontwikkeling en toepassing van proefdiervrije technieken en daar ook de vruchten van wil plukken op het gebied van kenniseconomie en kostenbesparingen, zowel financieel als op het gebied van administratieve lasten voor het bedrijfsleven, zou een dergelijke investering niet mogen ontbreken in het gevoerde beleid.

II. REACTIE VAN DE MINISTER

De voorzitter van de commissie,
Timmer

De adjunct-griffier van de commissie,
Van der Velden